

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

DOI: 10.26693/jmbs05.02.262

УДК 37: 796.015-051:014.6

Акімова М. П.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ФОРМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОЗДОРОВЧИХ ВИДІВ ГІМНАСТИКИ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Національний університет фізичного виховання та спорту України,
Київ, Україна

ewrika333@gmail.com

Мета дослідження полягала у з'ясуванні особливостей організаційно-управлінських форм забезпечення розвитку оздоровчих видів спорту, зокрема оздоровчої гімнастики у зарубіжних країнах.

Для реалізації мети застосовано методи аналізу та узагальнення наукової літератури та синтезу. Відтак, проведено теоретичний аналіз наукових досліджень вчених, які досліджували організаційно-управлінські форми забезпечення розвитку оздоровчих видів спорту, зокрема оздоровчої гімнастики у зарубіжних країнах.

Виявлено, що на сьогоднішній день серед механізмів і засобів фізичного виховання оздоровча гімнастика відіграє ключову роль, будучи базовим механізмом і засобом особистого виховання. Внаслідок застосування гімнастики підтримуються різні аспекти фізичного розвитку. Гімнастика створює умови для підвищення активності, зміцнення здоров'я, посиленню імунітету та резистентності, вправлення постави тощо. Вона також є базовим механізмом відпрацювання комплексних рухових навичок та розвитку рухових здібностей. З'ясовано, що галузь фізичного виховання та оздоровлення суспільства важливий елемент життя сучасної людини, тому вона як напрям державної політики від початку перебуває в полі уваги фахівців міжнародного рівня у різних галузях наукових знань. Охарактеризовано особливості організаційно-управлінських форм забезпечення розвитку фізичного виховання найбільш розвинених Європейських країн,

США, Китаю та Японії. Доведено, що на сучасному етапі сутність спорту, а особливо його оздоровчих видів, входить у систему фізичного виховання більшості зарубіжних країн.

У результаті досліджень з'ясовано, що на сучасному етапі сутність спорту, а особливо його оздоровчих видів, входить у систему фізичного виховання більшості зарубіжних країн. Первинний інтерес становить оздоровчий спорт, якому надається особлива увага у США, Європі та інших країнах. Як переконує міжнародний досвід, спорт має величезну цінність і це заслуговує того, щоб вчені досліджували майбутнє оздоровчого спорту та його позиціонування в рамках загальної ролі здоров'я та послуг дозвілля.

Ключові слова: здоров'я, оздоровлення, фізичне виховання, фізична культура, спорт, здоровий спосіб життя, гімнастика, оздоровча гімнастика.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дане дослідження є ініціативним.

Вступ. Проблема вдосконалення галузевого рівня управління традиційно займає одне з центральних місць у формуванні державної політики країн світу, багато з яких досягають значних успіхів саме завдяки вмілому використанню галузевих механізмів модернізації державної політики. На сьогоднішній день серед механізмів і засобів фізичного виховання оздоровча гімнастика відіграє

ключову роль, будучи базовим механізмом і засобом особистого виховання. Внаслідок застосування гімнастики підтримуються різні аспекти фізичного розвитку. Гімнастика створює умови для підвищення активності, зміцнення здоров'я, посиленню імунітету та резистентності, виправлення постави тощо. Вона також є базовим механізмом відпрацювання комплексних рухових навичок та розвитку рухових здібностей. Для розуміння тенденцій та напрямів розвитку національного механізму управління політичними та соціально-економічними процесами важливою складовою є дослідження суспільних відносин на рівні держав і міжнародних організацій, створення наднаціональних організаційно-управлінських механізмів й водночас – галузевий рівень, галузеве спрямування сучасних трансформаційних процесів на рівні державного управління. Галузева складова управління вважається складним та суперечливим явищем у системі світогосподарських зв'язків як у теоретичному, так і практичному сенсі [1-8]. Не применшуючи значення наукових напрацювань інших вчених, варто зазначити, що в сучасних умовах розвитку українського суспільства досить актуальним є пошук провідних практик з оздоровлення населення.

Мета дослідження полягала у з'ясуванні особливостей організаційно-управлінських форм забезпечення розвитку оздоровчих видів спорту, зокрема оздоровчої гімнастики у зарубіжних країнах.

Матеріал та методи дослідження. Для реалізації мети застосовано методи аналізу та узагальнення наукової літератури та синтезу. Відтак, проведено теоретичний аналіз наукових досліджень вчених, які досліджували організаційно-управлінські форми забезпечення розвитку оздоровчих видів спорту, зокрема оздоровчої гімнастики у зарубіжних країнах.

Результати дослідження. Сьогодні питання державної політики у галузі фізичної культури і спорту стали надзвичайно актуальними для країн із перехідними соціально-економічними системами, зокрема для України. І це є цілком закономірним, оскільки в цих країнах процес трансформації державної політики стосовно галузі фізичної культури і спорту відбувається дуже складно, йому притаманні серйозні суперечності та прорахунки. Тому проблеми галузевого виміру державної політики у галузі фізичної культури та спорту перебувають у центрі уваги як теоретиків державного управління, так і практиків. Зокрема, наголошується на створенні теоретико-методологічних засад формування поведінки держави стосовно галузі фізичної культури і спорту в умовах становлення ринкових відносин.

Галузь фізичного виховання та оздоровлення суспільства важливий елемент життя сучасної лю-

дини, тому вона як напрям державної політики від початку перебуває в полі уваги фахівців міжнародного рівня у різних галузях наукових знань. Переважна кількість досліджень, присвячених проблемам функціонування фізичного виховання та оздоровлення, проведена на матеріалах країн, які використовують модель суспільного устрою, побудованого на засадах демократії та економіки ринкового типу [9]. У цих дослідженнях функціонування та розвиток фізичної культури розглядається як природний процес, зміст якого визначається всією сукупністю соціальних відносин, що склалися у певній країні; не ставиться акцент на аналізі певних специфічних характеристик галузі фізичної культури і спорту, зумовлених впливом на ринкової економіки.

Західна модель розвитку фізичної культури і спорту, крім незрівнянно кращої матеріально-технічної бази, вигідно відрізняється від нашої, передусім, значно меншою кількістю державних установ (із схожими функціями і повноваженнями) та чиновників, що сприяє чіткішій структуризації та ефективнішому управлінню цією галуззю. Особливо помітними є ці переваги на регіональному рівні [5].

Що стосується європейських країн, то основні організаційно-управлінські умови розвитку оздоровчого спорту представлені в основних документах ООН (резолюції Генеральних Асамблей «Спорт як засіб сприяння вихованню, здоров'ю, розвитку і миру»), ЮНЕСКО (Міжнародна хартія фізичного виховання і спорту), Всесвітньої організації охорони здоров'я (Глобальна стратегія з харчування, рухової активності та здоров'я), Ради Європи (Європейська спортивна хартія), Європейського Союзу (Біла книга про спорт), в яких підкреслюється значущість спорту у вирішенні важливих соціально-економічних питань та у сприянні здоров'ю, вихованню, освіті, загальному розвитку особи та зміцненню миру. Міжнародний олімпійський комітет велику увагу приділяє координації зусиль спортивних організацій у використанні можливостей спорту для всіх, що стосується профілактики різних захворювань шляхом використання доступних форм рухової активності [3].

Розглянемо особливості організаційно-управлінських форм забезпечення розвитку фізичного виховання найбільш розвинених Європейських країн, США, Китаю та Японії.

Зокрема, найбільш потужного розвитку спортивно-оздоровчої індустрії набула в **США**. Як зауважує Н. Пангелова [4], навчальні заклади США є одним із найбільш яскравих прикладів, який можна розглядати як орієнтир. Згідно з федеральними рекомендаціями, діти та підлітки повинні щодня одну годину присвячувати фізичній культурі та

спорту. Країна поставила собі за мету докласти всіх зусиль, щоб зміцнити здоров'я дітей, підвищити фізичну активність серед школярів і надати уроку фізкультури статусу «основного», що дозволить, у свою чергу, підвищити розумову активність учнів. Інститут медицини США рекомендував школярам молодшого віку займатися фізичною активністю щонайменше 30 хвилин щодня, а старшим – 45 хвилин, з яких 20 хвилин мають бути присвячені інтенсивним вправам [10].

Організаційне управління фізичним оздоровленням населення забезпечується на державному та федеральних рівнях. Розвитком оздоровчих видів спорту для широкого кола споживачів займаються департамент освіти та охорони здоров'я, соціальні служби, громадські організації. Управління є децентралізованим та здійснюється переважно на рівні федерацій.

У грудні 1987 Сенат США прийняв Резолюцію з питань фізичного виховання, яка рекомендувала місцевим органам самоврядування включити до навчальних планів початкових шкіл щоденні заняття фізичною культурою. Фахівці вважають, що в середніх і старших класах їх слід проводити по 1 год. на день. Але зараз 40% американських шкіл проводять заняття не кожен день.

Приблизний зміст програми фізичного виховання для середніх класів: водні види спорту, ігрові види спорту, легка атлетика, деякі види єдиноборств, елементи гімнастики і акробатики; види спорту, якими можна займатися все життя (туризм, скейтборд, ковзанярський, лижний спорт, їзда на велосипеді, теніс, гольф, стрільба та інші). Зміст роботи фізичного виховання для старших класів включає водні види спорту, спортивні ігри, гімнастику і акробатику, єдиноборства; види спорту, якими можна займатися все життя [4].

Що стосується **Японії**, то у початковій школі (1-6-ті класи, вік учнів 6-12 років) передбачено не менше 3 год. занять фізичною культурою і спортом в тиждень. Програма початкової школи включає: загально фізичну підготовку, гімнастику, легку атлетику, плавання, ігри з м'ячем, танці, формування навичок здорового способу життя. Поряд з обов'язковими заняттями на уроках в 40% японських початкових шкіл є додаткова програма позаурочних занять в спортклубах (більше 5 годин на тиждень). Проводяться також Дні спортивних ігор, Дні любителів плавання, фізкультурно-оздоровчі екскурсії і шкільні спортивні змагання. Обов'язкові заняття в середній школі складають не менше 3 годин на тиждень. За програмою додаткових занять спортом кожен учень зобов'язаний відвідувати заняття в спортивному клубі не менше одного разу на тиждень. Близько 60% учнів середньої школи займа-

ються в спортивних клубах не менше 8 годин на тиждень. У старших класах обов'язкові заняття фізичною підготовкою складають 4 години на тиждень для юнаків і 2 години для дівчат (10-ті класи), по 3 години для юнаків і дівчат 11-х класів. Більше 40% школярів займаються не менше 9 годин на тиждень [10]. Однією із організаційних основ спорту для всіх верств населення у Японії, так як і в інших країнах, є спортивні клуби. Різниця проявляється в тому, що якщо в європейських країнах більша частина клубів розташована за місцем проживання громадян, то в Японії вони діють за місцем роботи та у навчальних закладах.

Державне регулювання спортивного оздоровлення у **Китаї** проявляється у тому, що держава створює необхідні умови для розвитку фізичного виховання на території країни, сприяє фізичному розвитку та вдосконаленню громадян своєї країни, підвищує рівень спортивно-масових заходів, забезпечує ідеологічний та культурний розвиток суспільства, створює організаційно-управлінські умови для зміцнення здоров'я нації.

У законодавстві Китаю висвітлюється ряд загальних положень, основ масового, шкільного та спорту вищих досягнень, визначаються засади спортивного оздоровлення у громадських спортивних організаціях, окреслюється коло державних гарантів для різних верств суспільства, а також встановлюються межі відповідальності у галузях фізичної культури, оздоровчих видів спорту, вікових нормативів та ін.

Що стосується управління фізичним оздоровленням у Китайській Народній Республіці, то воно здійснюється центральним виконавчим органом державної влади, а керівництво різних галузей фізичної культури знаходиться у віданні інших міністерств та відомств, які відповідно, виконують покладені на них функції. В контексті нашого дослідження слід звернути увагу на те, що організація державного управління реалізовано у трирівневій структурі: головуючим відділом є центральний виконавчий орган, якому підпорядковується ряд виконавчих органів в окремих областях. Відповідно, найменшими органами управління у галузі фізичного виховання та оздоровлення є місцеві органи влади та органи місцевого самоврядування.

На місцевому рівні (провінції, міста, повіти тощо) також функціонують державні органи галузевого управління. Громадські органи управління фізичною культурою і спортом працюють під повним контролем державного органу управління галуззю і фактично виконують тільки представницькі функції щодо міжнародних спортивних організацій [1].

Фізичне виховання у Китаї має збалансовану структуру. Процес фізичного виховання у школах

спрямований на виховання в учнів ідеї занять фізичними вправами протягом всього життя, а також оволодіння знаннями про фізичну культуру, руховими навичками і звичкою до активної рухової діяльності. У країні здійснюються заходи щодо впровадження фізичної культури як одного з предметів, який є вступним іспитом в окремі ВНЗ. Разом з традиційними видами фізичного виховання у школі, такими як: **гімнастика**, легка атлетика, ігрові види спорту. У Китаї використовуються бойові мистецтва і вправи з китайської гімнастики. В останній час, особливо у більш заможних районах країни (східні та південні провінції), з'явилися факультативні уроки гольфу [4].

Головними напрямками роботи держави в галузі спорту і фізичної культури саме є: створення усіх необхідних умов для фізичного виховання дітей та молоді з метою поліпшення їхнього фізичного та розумового здоров'я; гарантування розвитку спорту і фізичної культури в етнічних меншин, сприяння в збільшенні спортивних талантів та інше; забезпечення розцвітання фізкультурної освіти, наукової та дослідницької діяльності в галузі спорту і фізичної культури, вдосконалення та впровадження наукових досягнень, технологій у практиці спортивної діяльності; створення та встановлення почесних звань, нагород, а також інших заохочень організаціям, окремим громадянам за хороші досягнення в галузі спорту і фізичної культури; організація міжнародної співпраці в галузі спорту і фізичної культури, яка ґрунтується на основних принципах незалежності, рівності, взаємної вигоди, а також поваги.

Слід відзначити, що Закон про фізичну культуру і спорт Китаю передбачає розробку та реалізацію національних програм з фізичної культури і спорту, державних стандартів з фізичної підготовленості населення, проведення моніторингу за фізичним станом та здоров'ям усіх вікових груп.

Працівники виконавчої влади в галузі спорту і фізичної культури певних адміністративно-територіальних інститутів в межах своєї компетенції реалізують заходи щодо розвитку спорту і фізичної культури з урахуванням національних традицій, а також умов та можливостей певного регіону. Варто зазначити, що Законом чітко встановлено, що держава, громадські організації, професійні спілки сприяють утворенню всіх необхідних умов для залучення до занять спортом і фізичною культурою інвалідів, людей, які мають обмежені можливості здоров'я, та інших.

Організаційна структура центрального виконавчого органу державної влади Китаю в галузі фізичної культури і спорту відповідно до покладених на нього функцій полягає в наявності відділів економіки, кадрів, науки та освіти, юридичного,

зв'язків з громадськістю, відділу з міжнародних зв'язків, партійного комітету, наглядового бюро, центрів управління за видами спорту тощо [11, 12]. Водночас з прийняттям наведеного вище Закону Державна Рада КНР прийняла програму всенародного зміцнення здоров'я [13]. Дана програма була розрахована на п'ятнадцять років та мала на меті поліпшення показників фізичної підготовленості та здоров'я населення, перш за все у дітей і молоді. Усі програмні заходи були розраховані на залучення кожної людини до щоденних занять спортом і фізичною культурою, оволодіння кількома видами рухової активності, на проходження медичного огляду щорічно. Основною метою вищого керівництва держави було створення найдієвішої системи всезагального зміцнення здоров'я, в сучасній доступній спортивній інфраструктурі, насамперед оснащених ігрових та тренажерних майданчиків у парках, місцях відпочинку та поблизу проживання населення та інше.

Всі **Європейські країни** визнають важливість занять фізичною культурою. Ця дисципліна перебуває на центральних позиціях в навчальних планах для всіх без винятків загальноосвітніх навчальних закладів. У більшості країн Західної Європи цілі і завдання фізичного виховання громадян формуються на державному (Бельгія, Італія, Люксембург, Португалія, Франція), регіональному (Німеччина, Іспанія, Швейцарія) або на місцевому рівнях. Однак в країнах Європейського співтовариства (ЄС), Швейцарії, Австрії та скандинавських країнах пріоритетним є індивідуальність учня, його соціальний розвиток, спортивна та соціальна взаємодія, а саме фізичне виховання розглядається як важлива, нічим не замінна частина загального виховання. Цілями фізичного виховання є сприяння гармонійному фізичному і психічному розвитку, задоволення потреб у русі і грі, сприяння загальному розвитку особистості в інтелектуальній, емоційній, поведінковій, соціальній а також в тілесній і руховій галузях [2].

Завданням **австрійських** навчальних закладів є сприяння вихованню молоді в дусі традицій і прийнятих в країні соціальних цінностей – істини, добра і краси. Навчальними планами передбачено від 2 до 4 год. занять фізичною культурою в тиждень. Навчальні заклади використовують всі можливості в цій галузі. Для підвищення рівня мотивації молоді у вільний час практикуються такі форми спортивної роботи, як курси по лижам, тижні спорту, тижні плавання, дні туризму. Щоб підготувати молодь до занять спортом у вільний час, у навчальному закладі можуть створюватися групи за інтересами, в яких діти освоюють фізичні вправи, орієнтовані на оздоровчі види спорту, які користуються в країні

великою популярністю: футбол, плавання, легка атлетика, лижі, волейбол, теніс, гімнастика та ін. В Австрії є школи зі спортивним нахилом, в яких діти разом з отриманням загальної освіти займаються спортом, прагнучи досягти успіхів в цій області [10].

Що стосується спортивного виховання інших верств населення, то в **Австрії** спортивно-оздоровча діяльність знаходиться під керуванням Міністерства охорони здоров'я, спорту та захисту споживачів. Головний керуючий орган у галузі оздоровлення – це Федеральна спортивна організація, якою розробляються рекомендації про обсяги відповідного спортивного навантаження, нормативи, медичні показання та застереження, які передаються у місцеві спортивні клуби та організації.

У **Німеччині** у 1-х класах школи заняття з фізичної культури проводяться щодня, для решти школярів навчальними планами передбачено 3 уроки фізичного виховання в тиждень по 45 хв. Бажаючи можуть додатково займатися 2 год. на тиждень на факультативах у шкільних спортивних секціях та шкільних добровільних спортивних товариствах, які працюють в тісному контакті зі спортивними клубами. Займатися тут прагнуть багато учнів. Членство в клубах платне, але коштує недорого. Шкільні змагання проводяться в рамках двох програм:

- «Федеральні Ігри молоді» – масові змагання тільки для учнів середньої школи, які проводяться відповідно до заздалегідь складеного на рік розкладу, в тому числі в дні місцевих свят. Тут немає поділу учасників змагання за віком;
- «Молодь тренується для Олімпіади» – змагання для учнів початкової школи. Проводяться на міському та районному рівнях по 12 основних олімпійських видах спорту. Цей рух перетворився на основне ядро багатоступінчастої системи шкільних спортивних змагань Німеччини, яка передбачає співпрацю шкіл та спортивних клубів. За організацію цих змагань відповідають земельні міністерства у справах віросповідань, федеральне Міністерство внутрішніх справ, федерації з видів спорту, включені в програму цих змагань, і фонд «Допомога німецькому спорту». Активну участь в цьому русі беруть шкільні вчителі фізкультури [10].

Що стосується спортивно-масової роботи, то у Німеччині відсутній єдиний орган організаційно-управлінського рівня. Різною мірою питання розвитку оздоровчих видів спорту вирішуються законодавчою гілкою влади – спортивним комітетом, урядом земель, федеральними міністерствами освіти та охорони здоров'я, громадськими установами, організаціями, підприємствами та ін.

На рівні федеральних земель державне управління галуззю здійснюється профільними міністер-

ствами, наприклад, у землі Бранденбург за розвиток фізичної культури і спорту несе відповідальність Міністерство освіти, молоді і спорту [14], у Нижній Саксонії справами фізичної культури і спорту опікується Міністерство внутрішніх справ та спорту [15].

У школах **Італії** поряд з академічними заняттями на уроках фізичної культури велика увага приділяється спорту. Майже в кожній школі є асоціація – шкільна спортивна група. Заняття проводяться після уроків 2-3 рази в тиждень під керівництвом викладача фізичної культури (загальна тривалість – 6 годин на тиждень). Шкільні змагання організуються Міністерством громадської освіти за сприяння НОК Італії [10].

Розглядаючи питання спортивно-масової роботи щодо виховання громадян, то в італійській Республіці державне управління фізичною культурою і спортом здійснюється через міністерства молоді та спорту, реалізації урядових програм, культури та спадку в межах владних повноважень [16]. Типовими функціями є розробка та реалізація державної політики в галузі фізичної культури і спорту, координація діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту, здійснення контролю за діяльністю відповідних спортивних організацій та установ, ліцензування спортивної діяльності, координація роботи щодо протидії вживанню допінгу тощо [17].

Центральний орган державної влади в галузі фізичної культури і спорту здійснює відбір та фінансування кращих проектів та програм розвитку фізичної культури і спорту за окремими напрямками на теренах усієї держави. З цією метою щорічно оголошується конкурс і в установлені терміни відбираються кращі проекти та програми, які надалі фінансуються з державного бюджету. Результати реалізації програм широко висвітлюються в засобах масової інформації та на офіційних сайтах органів державної влади [17].

Отже, варто зауважити, що організації управління галуззю спорту з боку держави в Італійській Республіці притаманна значне акумулювання владних повноважень в державних інститутах, але одночасно проявляється значна передача таких повноважень цивільним інститутам управління, залишаючи ключові позиції в контролі діяльності галузі за державою.

Мета програм фізичного і спортивного виховання в школах **Франції** – оволодіння різними видами діяльності в області спорту і фізкультури, які сприяють зміцненню здоров'я школярів, гармонійному розвитку особистості. Програми передбачають в першу чергу розвиток швидкості, сили, витривалості, координації рухів, рівноваги, гнучкості. Мінімальний обсяг занять у початковій школі –

6 годин на тиждень. У ряді шкіл апробується програма, розрахована на 7 год. Основним організаційним осередком структури шкільного спорту Франції є спортивна асоціація, яка є в кожній школі, якою керує викладач фізичної культури. Французькі фахівці вважають, що така система дозволяє краще проводити роботу в рамках обов'язкового навчання фізичної культури і занять спортом. Участь школярів в спортивних змаганнях відповідно до їх рівня фізичного розвитку і інтересів дозволяє їм удосконалювати отримані спортивні вміння і навички. Спортивна асоціація привчає школярів до відповідальності і співпраці з дорослими, встановлюючи активні зв'язки з різними спортивними і культурними організаціями. Чемпіонати по шкільному спорту проводяться на трьох рівнях: шкільному (академічному), департаментському і національному. Їх організують Національна спілка шкільного спорту, Спортивний союз початкових навчальних закладів, Головний спортивний союз вільного освіти [10].

Фізкультурно-оздоровчі програми для інших верств населення розробляються Державним секретаріатом у справах молоді та спорту, яким реалізується урядова політика у галузі масового спорту та фізичного виховання населення. Організація спортивної діяльності у Франції відбувається під пильним наглядом держави та громадських фізкультурно-оздоровчих та спортивних організацій.

Отже, на сучасному етапі сутність спорту, а особливо його оздоровчих видів, входить у систему фізичного виховання більшості зарубіжних країн. Первинний інтерес становить оздоровчий спорт, якому надається особлива увага у США, Європі та інших країнах. Як переконує міжнародний досвід, спорт має величезну цінність і це заслуговує того, щоб вчені досліджували майбутнє оздоровчого спорту та його позиціонування в рамках загальної ролі здоров'я та послуг дозвілля.

Обговорення. Відтак у науковому дослідженні проведено теоретичний аналіз наукових досліджень вчених, які досліджували організаційно-управлінські форми забезпечення розвитку оздоровчих видів спорту, зокрема оздоровчої гімнастики у зарубіжних країнах. На основі проведеного аналізу можемо запропонувати наступні шляхи вдосконалення організаційно-управлінських форм забезпечення розвитку оздоровчої гімнастики:

На рівні країни потрібними є:

- формування новітньої стратегії політики держави щодо підтримки оздоровчої гімнастики в дійсних суспільно-економічних умовах;
- забезпечення організаційного контролю та співпраці між сферами щодо питань оздоровчої гімнастики;

- створення і впровадження міжгалузевих програм щодо проблем підтримки фізкультури та спорту;
 - підготовки та перепідготовки висококваліфікованих фахівців;
 - інституційної, фінансової та методичної підтримки розвитку оздоровчих видів гімнастики;
- Прерогативою регіональних органів влади має бути чітка, реальна робота щодо підтримки спорту та фізичної культури. Основна ціль цієї роботи – формування умов для занять спортом та фізичною культурою, а зокрема, – оздоровчою гімнастикою, в навчальних закладах, за місцем проживання громадян, на підприємства, серед усіх статевовікових груп та категорій громадян.

На жаль, станом на сьогодні в Україні не створено потрібної матеріально-технічної інфраструктури, а також слабо розвинута оздоровча та спортивно-масова робота за місцем роботи, навчання, проживання і відпочинку громадян. В Україні практично відсутня індустрія спорту, що виробляє спортивний інвентар, форму та обладнання високої якості, які могли б конкурувати з виробниками-лідерами з випуску такої продукції у країнах Заходу. На місцевому рівні слід враховувати:

- координацію інститутів місцевого самоврядування та виконавчої влади з громадськими організаціями та іншими об'єднаннями;
- формування дієвих управлінських систем та координацію фізкультурно-спортивної діяльності на місцях;
- ремонт і будівництво нових спортивних та учбових об'єктів навчальних закладів, забезпечення їх потрібними засобами та інвентарем, оплату праці професіоналів;
- розвиток та створення центрів спортивного дозвілля за місцем проживання на основі дошкільних установ, підліткових клубів, шкіл, фізкультурно-спортивних комплексів тощо.

Висновки. Підсумовуючи усе вищесказане, можна зробити висновок, що на сучасному етапі сутність спорту, а особливо його оздоровчих видів, входить у систему фізичного виховання більшості зарубіжних країн. Первинний інтерес становить оздоровчий спорт, якому надається особлива увага у США, Європі та інших країнах. Зокрема, в США розвитком оздоровчих видів спорту для широкого кола споживачів займаються департамент освіти та охорони здоров'я, соціальні служби, громадські організації. Управління є децентралізованим та здійснюється переважно на рівні федерацій. Однією із організаційних основ спорту для всіх верств населення у Японії, так як і в інших країнах, є спортивні клуби. Різниця проявляється в тому, що якщо в європейських країнах більша частина клубів розташована за місцем проживання громадян, то в Японії вони діють за місцем роботи та у навчальних

зкладах. Що стосується управління фізичним оздоровленням у Китайській Народній Республіці, то воно здійснюється центральним виконавчим органом державної влади, а керівництво різних галузей фізичної культури знаходиться у віданні інших міністерств та відомств, які відповідно, виконують покладені на них функції. Громадські органи управління фізичною культурою і спортом працюють під повним контролем державного органу управління галуззю і фактично виконують тільки представницькі функції щодо міжнародних спортивних організацій. Всі Європейські країни визнають важливість занять фізичною культурою. У більшості країн Західної Європи цілі і завдання фізичного виховання громадян формуються на державному (Бельгія, Італія, Люксембург, Португалія, Франція),

регіональному (Німеччина, Іспанія, Швейцарія) або на місцевому рівнях. Однак в країнах Європейського співтовариства (ЄС), Швейцарії, Австрії та скандинавських країнах пріоритетним є індивідуальність учня, його соціальний розвиток, спортивна та соціальна взаємодія, а саме фізичне виховання розглядається як важлива, нічим не замінна частина загального виховання. Як переконає міжнародний досвід, спорт має величезну цінність і це заслуговує того, щоб вчені досліджували майбутнє оздоровчого спорту та його позиціонування в рамках загальної ролі здоров'я та послуг дозвілля.

Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку можливих шляхів впровадження найкращого світового досвіду у практичну діяльність українського суспільства.

References

1. Hloba HV. Systema fizichnogo vikhovannya v shkolakh Kitayu [Physical education system in Chinese schools]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu*. 2012; 10: 16-9. [Ukrainian]
2. Hrynchenko YB. Fyzycheskoe vospytanye v stranakh Evropy: obrazovatel'nyj aspekt [Physical Education in European Countries: An Educational Aspect]. *Fyzycheskoe vospytanye u sport v vyschykh uchebnykh zavedenyakh. sbornik statey XI Mezhdunarodnoy nauchnoy konferentsii, 23-24 aprelya 2015. Kharkov, 2015. 2015; 2: 123-34. [Russian]*
3. Dutchak MV. Teoretiko-metodologichni zasady formuvannya sistemi sportu dlya vsikh v Ukrayini [Theoretical and methodological foundations of forming a system of sports for all in Ukraine Abstr. Dr. Sci. (Physical Ed&Sport.). Kyiv; 2009. 39 p. [Ukrainian]
4. Panhelova N, Vlasova V. Zarubizhnyi dosvid organizatsiyi fizichnogo vikhovannya v zagalnoosvitnikh shkolakh [Foreign experience in the organization of physical education in secondary schools]. *Sportyvnyj visnyk Prydniprov'ia*. 2017; 1: 215-21. [Ukrainian]
5. Sukhanova NV. Perspektivni napryami rozvitku derzhavnoyi polityki u galuzi fizichnoyi kulturi i sportu Ukrayini [Perspective directions of development of the state policy in the sphere of physical culture and sports of Ukraine]. *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia*. 2013; 1(43): 437-43. [Ukrainian]
6. Nesheva I. Monitoring heart rate for evaluating the intensity of physical activity unto pregnant women. *Activities in Physical Education & Sport*. 2017; 7(1).
7. Serra R, Saavedra F, Garrido N, Cardozo D, Jotta B, Novaes J, et al. Resistance training and its impact on psychological health in participants of corporate wellness programs. *IJSEHR*. 2017; 1(1): 1-6. doi: 10.31254/sportmed.1106
8. Yang CL, Chen CH. Effectiveness of aerobic gymnastic exercise on stress, fatigue, and sleep quality during postpartum: a pilot randomized controlled trial. *International journal of nursing studies*. 2018; 77: 1-7. PMID: 28950158. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2017.09.009
9. Dutchak MV. Pidgotovka fakhivtsiv z menedzhmentu i upravlinnya sportom dlya vsikh u zarubizhnikh krayinakh [Training of specialists in management and management of sports for all in foreign countries]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biol probl fiz vykhovannya i sportu*. 2009; 3: 43-8. [Ukrainian]
10. Shkilniy sport za kordonom [School sports abroad]. [Internet]. Available from: <http://bmsi.ru/doc/b99f0c78-fc38-4c1e-aff7-c9e71dc5b160>
11. China State General Sports Administration is a national administrative organization. China State General Sports Administration [Internet]. Available from: http://www.chinaculture.org/gb/en_artists/2003-09/24/content_26994.htm
12. Provisions on the Main Functions, Internal Bodies and Staffing of the General Administration of sport of China. Chinawinco Co. Ltd. [Internet]. Available from: <http://www.canlii.org/eliisa/highlight.do?text=Sports&language=en&searchTitle=Search+all+CanLII+Databases&path=/en/ca/laws/stat/sc-2003-c-2/latest/sc-2003-c-2.html>
13. National Health Promotion Program. Show China. [Internet]. Available from: <http://ru.showchina.org/06/08/200909/t403566.html>
14. Sport im Land. Brandenburg Land Brandenburg. Ministerium für Bildung, Jugend und Sport (MBSJ). [Internet]. Available from: <http://www.mbjs.brandenburg.de/sixcms/list.php/mbjs>
15. Sport – ein Plus an Lebensqualität in Niedersachsen. Die Niedersächsische Landesregierung, available at: <http://www.mi.niedersachsen.de/live/live.php?>
16. Ministri e Ministeri del Governo Berlusconi IV. Governo Italiano. Presidenska del Consiglio dei Ministri. [Internet]. Available from: <http://www.palazzochigi.it/Governo/Ministeri/index.html>
17. Attività Sportive. POGAS. Presidenta del Consiglio dei Ministri. [Internet]. Available from: www.politichegio.vanillesport.it

УДК 37: 796.015-051:014.6

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИОННО-УПРАВЛЕНЧЕСКИХ ФОРМ ОБЕСПЕЧЕНИЯ РАЗВИТИЯ ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫХ ВИДОВ ГИМНАСТИКИ В ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ

Акімова М. П.

Резюме. Цель исследования заключалась в выяснении особенностей организационно-управленческих форм обеспечения развития оздоровительных видов спорта, в частности оздоровительной гимнастики в зарубежных странах.

Для реализации цели применены методы анализа и обобщения научной литературы и синтеза. Поэтому, проведен теоретический анализ научных исследований ученых, исследовавших организационно-управленческие формы обеспечения развития оздоровительных видов спорта, в частности оздоровительной гимнастики в зарубежных странах.

Выявлено, что на сегодняшний день среди механизмов и средств физического воспитания оздоровительная гимнастика играет ключевую роль, являясь базовым механизмом и средством личного воспитания. В результате применения гимнастики поддерживаются различные аспекты физического развития. Гимнастика создает условия для повышения активности, укрепления здоровья, усилению иммунитета и резистентности, исправления осанки и тому подобное. Она также является базовым механизмом отработки комплексных двигательных навыков и развития двигательных способностей. Выяснено, что отрасль физического воспитания и оздоровления общества важный элемент жизни современного человека, поэтому она как направление государственной политики изначально находится в поле внимания специалистов международного уровня в различных областях научных знаний. Охарактеризовано особенности организационно-управленческих форм обеспечения развития физического воспитания наиболее развитых европейских стран, США, Китая и Японии. Доказано, что на современном этапе сущность спорта, а особенно его оздоровительных видов, входит в систему физического воспитания большинстве зарубежных стран.

В результате исследований установлено, что на современном этапе сущность спорта, а особенно его оздоровительных видов, входит в систему физического воспитания большинстве зарубежных стран. Первичный интерес представляет оздоровительный спорт, которому уделяется особое внимание в США, Европе и других странах. Как убеждает международный опыт, спорт имеет огромную ценность и это заслуживает того, чтобы ученые исследовали будущее оздоровительного спорта и его позиционирование в рамках общей роли здоровья и услуг досуга.

Ключевые слова: здоровье, оздоровление, физическое воспитание, физическая культура, спорт, здоровый образ жизни, гимнастика, оздоровительная гимнастика.

UDC 37: 796.015-051:014.6

Features of Organizational and Management Forms of Providing Development of Health Types of Gymnastics in Foreign Countries

Akimova M. P.

Abstract. The purpose of the study was to find out the peculiarities of organizational and managerial forms of ensuring the development of wellness sports, including health gymnastics in foreign countries.

Material and methods. The methods of analysis and generalization of scientific literature and synthesis were applied for the purpose realization of the task. Therefore, the theoretical analysis of scientific researches of scientists who investigated organizational-managerial forms of ensuring the development of recreational sports, in particular recreational gymnastics in foreign countries, was carried out.

Results and discussion. The article shows that the problem of improving the sectoral level of government traditionally occupies one of the central places in the shaping of state policy of the countries of the world, many of which achieve significant success precisely through the skillful use of sectoral mechanisms of public policy modernization. Today, among the mechanisms and means of physical education, health gymnastics plays a key role, being the basic mechanism and means of personal education. Due to the use of gymnastics, various aspects of physical development are supported. Gymnastics creates conditions for increased activity, health enhancement, enhancement of immunity and resistance, posture correction and more. It is also the basic mechanism for developing complex motor skills and developing motor skills. It is revealed that today among the mechanisms and means of physical education health gymnastics plays a key role, being the basic mechanism and the means of personal education. Due to the use of gymnastics, various aspects of physical development are supported.

Gymnastics creates conditions for increased activity, health enhancement, enhancement of immunity and resistance, posture correction and more. It is also the basic mechanism for developing complex motor skills and developing motor skills. It is well-known that the sphere of physical education and rehabilitation of society is an important element of modern life, but as a direction of state policy it has been from the beginning in the field of attention of specialists of international level in various fields of scientific knowledge. The features of organizational and managerial forms of physical education development of the most developed European countries, USA, China and Japan are characterized. It is proved that at the present stage the essence of sport, and especially of its recreational types, is included in the system of physical education of most foreign countries.

Conclusion. The study showed that at the present stage the essence of sport, and especially its recreational types, was included in the system of physical education of most foreign countries. The primary interest is health sports, which are given special attention in the USA, Europe and other Asian countries. According to international experience, sport is of great value and it deserves that scientists explore the future of wellness and its positioning within the overall role of health and leisure services.

Keywords: health, wellness, physical education, physical culture, sport, healthy lifestyle, gymnastics, wellness gymnastics.

The authors of this study confirm that the research and publication of the results were not associated with any conflicts regarding commercial or financial relations, relations with organizations and/or individuals who may have been related to the study, and interrelations of coauthors of the article.

Стаття надійшла 30.10.2019 р.

Рекомендована до друку на засіданні редакційної колегії після рецензування